מתניידים בחוכמה

יחידת הוראה לכיתה ח' | עברית בחינוך הערבי

הבנת הנשמע | הבנת הנקרא | ידע לשוני בהקשר | כתיבה | שיח ויישום

הכינה: איה קאסם - מדריכה ארצית
מפמ"ר על הוראת העברית: ד"ר האני מוסא

מורים יקרים,

יחידת הוראה זו משלבת באופן אינטגרטיבי בין למידת שפה (הבנת הנשמע, הבנת הנקרא, אוצר מילים וידע לשוני בהקשר) לבין פיתוח מודעות חברתית וסביבתית בנושא תחבורה וקיימות.

בעולם שבו אנו מתמודדים יום-יום עם עומסי תנועה, זיהום אוויר ואתגרים בדרכים, היחידה מזמינה את התלמידים לצאת למסע חווייתי ולבחון מקרוב את בחירות ההתניידות שלהם ושל הסובבים אותם.

מבנה יחידת הלימוד (מדריך למורה)

- פתיחה והכרת המטרות לשוניות-תקשורתיות ומטרות אישיות-חברתיות.
- מקנים שפה: אוצר מילים ומשפטי מפתח (משחק אסוציאציות).
- מתרגלים קליטה: קטעי שמע, שיח וטקסט קריאה (הבנת הנשמע והבנת הנקרא).
- מלמדים מיומנויות: מאתרים, מסיקים ומנמקים.
- עוברים לביצוע - הפקה: משחקי תפקידים, פתרון בעיות, משימות ועבודה קבוצתית (שיח עמיתים).
- הבעה עצמית בכתב/בעל פה לפי תבנית ברורה וקשר לוגי במילות קישור מתאימות (כתיבה יישומית).
- בודקים מסוגלות: הערכה עצמית ומבחן לדוגמה בסוף היחידה.

מטרות הלמידה ויעדי מסוגלות

מטרות לשוניות ותקשורתיות

- העשרת אוצר מילים בנושא ניידות, קיימות תחבורה והתנהלות בדרכים.
- הבנת מידע גלוי וסמוי בטקסט כתוב.
- האזנה פעילה לשיחות, לדיווחים ולהודעות בנושאי תחבורה, איתור פרטים והסקת מסקנות.
- שימוש במילות קישור המביעות סיבה תוצאה וניגוד.
- הבעת עמדה אישית מנומקת בעל פה ובכתב.

מטרות אישיות וחברתיות

- **רכישת מיומנויות אוריינויות ודיגיטליות:** שיפור היכולת לשלב בין מקורות מידע מגוונים כגון טקסטים, מפות דיגיטליות ומידע ממוחשב לצורך תכנון מסלול מדויק והתמצאות במרחב.
- **ניהול שיח מכבד ודיון קבוצתי:** הקשבה פעילה לעמדות שונות ומנוגדות של חברי הקבוצה, תגובה עניינית לדבריהם, ושיתוף פעולה לצורך קבלת החלטות משותפות.
- **פיתוח אחריות אישית וקבלת החלטות מושכלת:** טיפוח היכולת של התלמיד לאתר מידע אודות אמצעי תחבורה שונים, להשוות ביניהם, ולהפעיל חשיבה ביקורתית כדי לבחור את הדרך היעילה, הבטוחה והנכונה ביותר עבורו במצב נתון.
- **קידום קיימות ומודעות סביבתית:** עידוד מעורבות אישית וחברתית בבחירת אמצעי תחבורה ירוקים וידידותיים לסביבה.

מסוגלות התלמידים בסיום היחידה

- התלמידים מסוגלים לזהות את הרעיון המרכזי של טקסט, שיחה או הודעה ולהבחין בינו לבין משפטים תומכים (הסבר, נימוק, דוגמה).
- התלמידים מסוגלים לאתר מידע מפורש מתוך טקסטים, מפות וקטעי שמע.
- התלמידים מסוגלים להבין את רצף האירועים והפעולות, לארגן את המידע לפי סדר נכון.
- התלמידים מסוגלים לזהות קשרים של סיבה, תוצאה וניגוד.
- התלמידים מסוגלים להשתמש באוצר מילים מתאים בנושא כדי לתאר מצבים, בעיות והשוואות.
- התלמידים מסוגלים להביע דעה אישית בכתב ובעל פה בנושא, לנמק את עמדתם באמצעות סיבה או נתונים מהטקסט ולהקשיב לעמדות שונות של חבריהם.

מבוא לעולם הניידות: אוצר מילים במוקד

מטרת החלק: הכרת אוצר המילים החדש בהקשר וסיווגו לפי קטגוריות.

פירוש בערבית / הסבר	מילה / מושג בעברית
أخضر / صديق للبيئة	**ירוק / ידידותי לסביבה** (ירוק, נקי, שומר על הטבע)
ملوث / يضر بالبيئة	**מזהם** (מלוכלך, פוגע בסביבה)
سريع (يجري، يسير بسرعة، يوفر الوقت)	**מהיר** (רץ, נוסע מהר, חוסך זמן)
بطيء (يستغرق وقتاً، يتحرك ببطء)	**איטי** (לוקח זמן, מתקדם לאט)
وسائل النقل	**אמצעי תחבורה**
مشي على الأقدام	**הליכה ברגל**
دراجة	**אופניים**
سكوتر كهربائي	**קורקינט חשמלי**
قطار	**רכבת**
سيارة كهربائية	**מכונית חשמלית**
سيارة بنزين / سيارة خصوصية	**מכונית בנזין / רכב פרטי**
ازدحام مروري / أزمة سير	**פקק תנועה / עומס תנועה**
تلوث الهواء	**זיהום אוויר**
وقت الوصول	**זמן הגעה**
بصمة كربونية (مدد لכמות גזי פחמן דו-חמצני שכל אדם, ארגון או מוצר פולטים לאוויר והיא משקפת את ההשפעה שלנו על התחממות כדור הארץ ועל זיהום הסביבה.)	**טביעת רגל פחמנית**

פעילות 1: איך הייתם בוחרים להגיע ליעד שלכם?

לפניכם רשימה של אמצעי תחבורה. בחרו באיזה אמצעי הייתם מעדיפים להשתמש כדי להגיע ליעד שלכם **ונמקו את בחירתכם** בעזרת אוצר המילים שלמדנו.

- אופניים עירוניים
- מכונית בנזין
- מכונית חשמלית
- הולך רגל
- קורקינט חשמלי
- רכבת נוסעים

מושגים שיכולים לעזור בנימוק: מונע על ידי אדם, דלק מאובנים, אנרגיה נקייה, תחבורה בריאה ומקיימת, ניידות אישית עירונית, תחבורה ציבורית מהירה.

הבחירה שלי והנימוק:

פעילות 2: הבנת הנשמע - ניווט חכם בדרך לבית הספר

האזינו לקטע השמע (או קראו את התמליל) וענו על השאלות. זהו ניווט קולי בסגנון Waze, המדריך את הנהג בנסיעה מורכבת לבית הספר תוך שילוב המונחים שנלמדו.

"בעוד 200 מטרים, פנה ימינה לנתיב התחבורה הציבורית (נת"צ) המותר בשעות הבוקר, ואז מיד היערך לבחירה מושכלת בנתיב השמאלי עקב עומס תנועה כבד בקרבת אזור החינוך.

בעוד 50 מטרים, בצומת הקרוב, המשך ישר במסלול המומלץ. שים לב לרוכבי האופניים ולתלמידים שביצעו הליכה ברגל בסביבה הקרובה, ושמור על בטיחות מקסימלית ליד מעבר החצייה.

היזהר מזיהום אוויר מקומי, האט את המהירות ליד עמדת הטעינה החשמלית, וחנה אך ורק בחניה המוסדרת כדי לשמור על יעילות וזרימת התנועה.

הגעת ליעד: בית הספר נמצא מימינך. זמן הגעה משוער: בדיוק בזמן. נסיעה טובה!"

דף משימה לתלמיד

שם התלמיד/ה: _____ **תאריך:** _____

חלק א': איתור פרטים גלויים (שאלת רב-ברירה)
קראו בעיון את הנחיות הניווט וענו על השאלה הבאה:

1. **על פי הנחיות הניווט, מהי הפעולה הנדרשת מהנהג בעוד 200 מטרים בקרבת אזור החינוך?**
   - א. לפנות שמאלה ישירות אל תוך חניון בית הספר.
   - ב. לפנות ימינה לנתיב התחבורה הציבורית (נת"צ) ולהיערך לבחירה מושכלת בנתיב השמאלי עקב עומס תנועה.
   - ג. לעצור בצד הדרך ולחכות שפקקי התנועה יתפוגגו לגמרי.
   - ד. להאיץ את המהירות כדי לעקוף את רוכבי האופניים והולכי הרגל.

חלק ב': זיהוי הרעיון המרכזי וקשרי סיבה ותוצאה

1. **מדוע לדעתכם מתריעה מערכת הניווט על עומס תנועה ודורשת בחירה מושכלת בנתיבים השונים סביב אזור החינוך?**

_____

_____

2. **מהו הרעיון המרכזי של הנחיות הניווט בשילוב עם נושא הקיימות וההתניידות בדרכים?**
   - א. להגיע לבית הספר כמה שיותר מהר מבלי להתחשב בחוקי התנועה.
   - ב. לבחור נתיבים מומלצים תוך התחשבות בזמן ההגעה, שמירה על בטיחות הולכי הרגל והתמודדות עם עומסים וזיהום סביבתי.
   - ג. להימנע לחלוטין מנסיעה ברכבים באזור בית הספר.

פעילות 3: משימת כתיבה כרטיס יציאה

כתבו משפט אחד המשלב מונח חדש שלמדתם (למשל: "כדי לצמצם את זיהום האוויר, אני מעדיף/ה להשתמש ב..."). לאחר מכן, הקריאו אותו בקול בפני הכיתה.

פעילות 4: השוואת חלופות תחבורה (קשר לוגי של סיבה ותוצאה)

מטרת הפעילות: ניתוח קשרי סיבה ותוצאה בין אמצעי התחבורה השונים לפי מדדי עלות, יעילות ואיכות סביבה. (מיועד לדיון ועבודה קבוצתית).

קראו את הנתונים בטבלה והשלימו את החסר תוך שימוש במילות קישור של סיבה ותוצאה (**משום ש..., עקב כך, כתוצאה מכך, לכן**).

ניתוח סיבה ותוצאה	איכות סביבה (זיהום)	יעילות (זמן הגעה ועומסים)	עלות	אמצעי תחבורה
בחירה מושכלת בהליכה ברגל מתאימה למרחקים קצרים, משום שאין בה עלות כספית כלל, וכתוצאה מכך היא שומרת על איכות הסביבה ללא פליטת פחמן.	ירוקה לחלוטין (אפס זיהום)	איטית למרחקים ארוכים	נמוכה מאוד (ללא הוצאות)	**הליכה ברגל**
				אופניים
				רכב בנזין
	ירוקה וחסכונית יחסית			**רכבת נוסעים**
				רכב חשמלי

פעילות 5: הבנת הנקרא - דיאלוג

להלן דיאלוג קצר בין שני תלמידים המתלבטים כיצד להגיע למרכז העיר. קראו את הדיאלוג וענו על השאלות שאחריו. (ניתן לבחור תלמידים לגלם את הדמויות בכיתה).

עומר: אדם, תראה איזה פקקים יש היום בכבישים. אנחנו חייבים להחליט איך אנחנו מגיעים למרכז העיר כדי לעשות את העבודה לקראת זמן הגעה שנקבע לנו. מה רשום בדף המשימה?

אדם: רשום שכדי לבצע בחירה מושכלת, אנחנו צריכים להשוות בין כמה חלופות לפי עלות, זמן הגעה והשפעה סביבתית. יש כאן שלוש אפשרויות: לנסוע ברכב בנזין פרטי, לקחת את הרכבת, או פשוט לעשות הליכה ברגל.

עומר: רגע, בוא נבדוק את הפרטים הגלויים בכל אפשרות. אם ניסע ברכב בנזין, אנחנו נתקע בוודאי בעומס תנועה, מה שגם יעלה לנו יקר וגם יגדיל את טביעת הרגל הפחמנית שלנו ואת זיהום האוויר בעיר.

אדם: צודק לגמרי. אבל אם נסתכל על הרכבת, יש לה מסלול מהיר שלא מושפע מהפקקים בכביש, היא נחשבת ליותר בטוחה ויעילה, והיא שומרת על בטיחות ועל איכות הסביבה. מצד שני, ההליכה ברגל הכי זולה ולא מזהמת בכלל, אבל היא תיקח לנו הרבה יותר מדי זמן.

עומר: אז מה בעצם הרעיון המרכזי של המשימה שלנו כאן?

אדם: המטרה היא להבין שכשאנחנו בוחרים אמצעי תחבורה, אנחנו צריכים למצוא את האיזון הנכון בין מהירות, עלות ושמירה על איכות הסביבה והקיימות, ולא לבחור אוטומטית ברכב הפרטי.

עומר: מעולה. אז נכתוב בדף המשימה שההחלטה שלנו היא לנסוע ברכבת!

שאלות בעקבות קריאת הטקסט

(יש לענות בכתב או בעל פה)

1. **אילו שלוש חלופות תחבורה מוצגות בשיחה בין שני התלמידים?**

2. **מדוע נפסלה האפשרות לנסוע ברכב בנזין פרטי מבחינת הסביבה והזמן?**

3. **מהי המסקנה המרכזית שאליה מגיעים התלמידים לגבי בחירת אמצעי תחבורה מתאים?**

4. **שאלה רפלקטיבית לסיום: הבעת דעה אישית**
מה אתם הייתם בוחרים במקומם? נמקו את תשובתכם!

פעילות 6: הבעת דעה, דיון ביקורתי וכתיבה יישומית

מטרת החלק: ניתוח פוסטים/דיונים ברשת העוסקים בהתנהלות בדרכים, הבעת עמדה אישית מנומקת וכתיבה קצרה יישומית (תוך שימוש באוצר המילים הנלמד ובמשפטים שלמים המקושרים לוגית).

דוגמה לפוסט ברשת החברתית

לפעמים בדרך לעבודה או לבית הספר, אנחנו פשוט נכנסים לאוטו על "טייס אוטומטי". אבל עומס תנועה וזיהום אוויר בעיר מובילים אותנו השבוע לעצור ולחשוב: האם אנחנו עושים בחירה מושכלת בהתניידות שלנו, או פשוט נגררים להרגלים ישנים?

כולנו רוצים להגיע מהר, אבל חשוב לבחור נכון! בואו נחשוב יחד: אם נוסעים ברכב בנזין פרטי, יש הרבה פקקים וגם זיהום אוויר. מנגד, אם נוסעים באופניים, הולכים ברגל או לוקחים רכבת, אנחנו שומרים על הסביבה שלנו נקייה וירוקה!

שאלה אליכם חברים ברשת: באיזה אמצעי תחבורה אתם בוחרים בדרך כלל בבוקר? האם שיקולי זמן הגעה ואיכות הסביבה משפיעים על ההחלטה שלכם, או שהפקקים כבר הכריעו אתכם? **שתפו בתגובות!**

המשימה שלכם - כתיבת תגובה/פוסט משלכם

כתבו המלצה לחברי הקהילה או תגובה לפוסט הנ"ל, המציגה את דרך ההתניידות המועדפת והבטוחה בעיניכם. השתמשו באוצר המילים שלמדנו (למשל: טביעת רגל פחמנית, יעילות, תחבורה ירוקה) והקפידו לנמק את בחירתכם בעזרת קשרי סיבה ותוצאה.

הגעתם לסוף היחידה - כל הכבוד!